

Forvaltningsplan for elg og hjort i Gol kommune 2021-2023

Vedtatt av vilt og innlandsfiskeremnda i sak 3/21, 11.05.2021

Innhold

Innhold	2
1 Forord.....	3
2 Status for hjorteviltet i Gol (elg og hjort) - bakgrunnsinformasjon	4
2.1 Opplysninger om hjorteviltets kondisjon	4
2.2 Elgbeitetakst	6
2.3 Påkjørsler	6
2.4 Skade på landbruk	6
3 Mål i perioden 2017-2019, oppsummering.....	7
3.1 Konklusjon 2017-2020	7
4 Mål for perioden 2021-2023	9
4.1 Elg.....	9
4.2 Hjort.....	11
4.3 Skader i landbruksnæringen	11
4.4 Trafikkpåkørsler	11
4.5 Beiteskader	12

1 Forord

Gol kommune har siden 2011 lagt en helhetlig strategi til grunn for forvaltninga av elg og hjort. Dette er vist gjennom en kommunal temaplan (*Mål og retningslinjer for forvaltning av elg og hjort, vedtatt i 2014*) og gjennom flere 3-årige forvaltningsplaner for elg og hjort (*Forvaltningsplan for elg og hjort i Gol kommune 2014 – 2016*), og *Forvaltningsplan for elg og hjort i Gol kommune 2017 – 2019*). På grunn av utbruddet av skrantesjuka blant villreinen i Nordfjella i 2016 ble det av statlige myndigheter lagt føringer for den kommunale hjortviltforvaltningen i 2018-d.d slik at kommunen valgte å tildele kvoter etter § 18, 3. ledd i hjorteviltforskriften. Forvaltningsplan og valdenes bestandsplaner ble satt til side i 2019 og 2020. Nå vurderer kommunen det som hensiktsmessig å gi mer forutsigbare rammer for rettighetshaverne og legge til rette for bestandsplanlegging. Da må også kommune lage en ny forvaltningsplan.

Formålet med strategi – og planarbeid er å gi en oversikt over eksisterende kunnskap om bestandene av elg og hjort i kommunen, av ventet utvikling, og på bakgrunn av dette gi grunneiere og rettighetshaverne noe de kunne forholde seg til i utarbeidinga av bestandsplaner.

Kommunene har et stort ansvar for de offentlige verdier knyttet til hjortevilt, bl.a. knyttet til opplevelsesverdier, biologisk mangfold, trafikkproblemer og andre skader eller ulemper. I tillegg har kommunene både ansvar og utfordringer knyttet til jaktrettshavernes rettigheter og rettsikkerhet ved å fastsette forskrifter og fatte enkeltvedtak.

Jaktrettshaverne har ansvaret for organisering og tilrettelegging av jaktutøvelsen. De har også et betydelig ansvar i tilknytning til blant annet bestandsplanleggingen med årlig avskytningsplan samt andre forvaltningstiltak i valdet, og ikke minst en samkjøring og koordinering med tilgrensende vald.

Forskrift om forvaltning av hjortevilt § 3 gir grunnlaget for kommunenes oppgaver vedrørende mål for forvaltning av elg, hjort og rådyr:

Kommunen skal vedta målsettinger for utviklingen av bestandene av elg, hjort, og rådyr der det er åpnet for jakt på arten(e). Målene skal blant annet ta hensyn til opplysninger om beitegrunnlag, bestandsutvikling, skader på jord- og skogbruk og omfanget av viltulykker på veg og bane.

Målsettingene skal være både målbare og etterprøvbare.

2 Status for hjorteviltet i Gol (elg og hjort) - bakgrunnsinformasjon

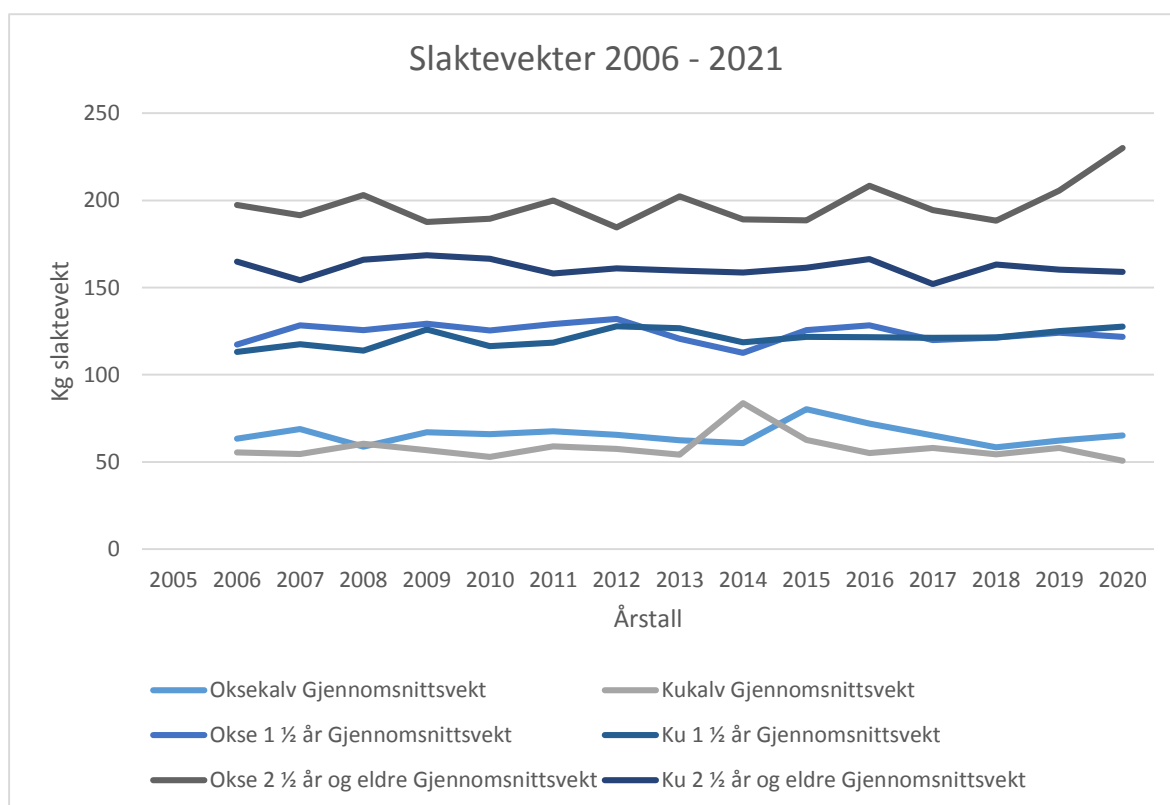
2.1 Opplysninger om hjorteviltets kondisjon

Elg

Grunnlagsmaterialet for å kunne si noe om elgens kondisjon kan se utfra sett-elg-data, fellingsstatistikk, vekter og aldersanalyser.

Faktorer som har avgjørende betydning for elgens kondisjon er tetthet og klima. Klimatet har mye å si for hva slags fôrkvalitet som produseres i naturen og for mobiliteten til dyra. Mye snø vinterstid øker energibehovet til elgen.

Bestandskondisjonen blir vurdert ut fra slaktevekter for kalver og ungdyr, samt kalve- og tvillingratene fra sett elg.

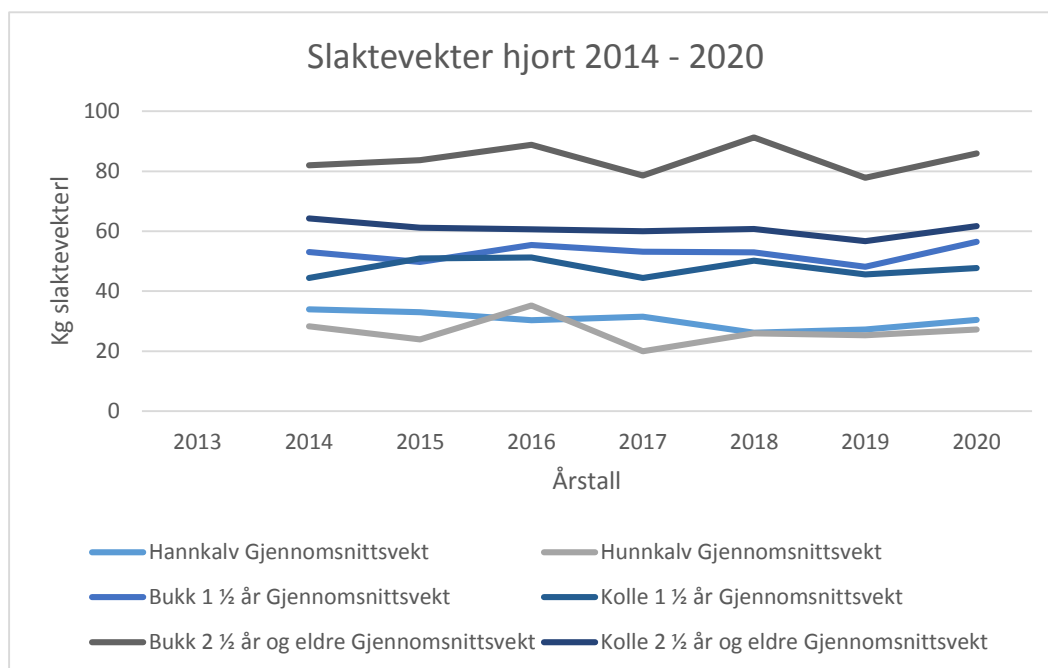

Figur 1. Slaktevekter for kalv, ungdyr og voksne dyr fra 2006 til 2020 i Gol

Som vi ser av figuren over, viser vektene for alle gruppene marginale endringer sammenlignet med 2006, bortsett fra hos eldre okser som viser økning. Slaktevektene for kalv er fremdeles lave sammenlignet med optimale tall. I andre bestander kan slaktevektene for kalv ligge mellom 70 og 90 kg.

Hjort

Figur 2. Snittvekter for alle alderskategorier av hjort 2014 – 2020.

Snittvektene for hjort er i figur 2 basert på innsamlet informasjon fra slaktevektskjema og slaktevektene for alle kategoriene viser en stabil utvikling.

Elgens fødevalg

En lang rekke plantearter inngår i elgens diett om sommeren. Hovedregelen er at den beiter mest mulig på friske, nye skudd som inneholder rikelig med proteiner, sukkerstoffer og mineraler, og som gir mest mulig næring per munnfull. Tidlig på sommeren er bjørkeløv favoritten, men etter hvert som andre planter vokser, fram vil disse foretrekkes; vier, selje, rogn, osp og hegg. I tillegg beites på ulike urter som geiterams, bringebær, røsslyng, turt, blåbær med flere.

Om vinteren består elgens diett i all hovedsak av kvist, spesielt kvist av løvtrær som rogn, osp, selje, vier, bjørk, i tillegg til furubar. Einer er også en yndet beiteplante. Det er snømengden, og hva elgen har lettest tilgang på, som avgjør valg av beiteplanter.

Hjortens fødevalg

De undersøkelsene som er gjort i Norden, viser at graminider (gras og halvgras) er den viktigste plantegruppa på sommeren. De mest vanlige artene er smyle, kvein- og svingelarter og blåtopp. Ulike urter spiller og ei vesentlig rolle i sommerdietten. På vårparten er hvitveis en tydelig favoritt. Elles blir arter som stormarimjelle, tepperot og gaukesyre mye beita. Men hjorten velger vanligvis arter i tråd med tilbudet på stedet. Beiting av skudd og løv fra busker og trær er også svært viktig. Vanlige arter som blir beita, er bjørk, hassel, rogn og selje, og av disse velger dyra rogn framfor bjørk og hassel.

Høst- og vinterdietten er preget av mer vedrik kost enn om sommeren. Dette skyldes både

at fiberinnholdet i gras og urter er høyt, men også at lyng, knupper og kvist utgjør en større del av fødemengden. Røsslyng og einer er to nøkkelarter. Disse vil ofte være å finne hele vinteren og blir mye beita. Lyngarter som blåbær og tyttebær er populære beiteplanter så lenge snømengdene ikke blir for store. Innimellom spiser hjorten òg en del gras, men i små mengder.

2.2 Elgbeitetakst

De registreringene som blir presentert i rapporten til Åsmund Grønning gir et uttrykk for den mulige fôrproduksjonen, ikke for graden av skogskader. Der det er god rekruttering av nye planter kan det aksepteres en beitegrad opp til 40 %, ellers så bør en ikke overstige 35 %. Dette fordi høyere beitetrykk vil føre til at kommende års skudd og kvistproduksjon over tid vil reduseres slik at tilgangen på fôr minker. Dersom beitetrykket øker til 60 % eller mer, vil minst halvparten av beiteplantene slutte å vokse.

Siste elgbeitetakst (Grønning 2019) viser noe høyt beitepress i Gol kommune, men det er positiv utvikling. Elgbeitetakseringen viser at beitegraden på ROSV-artane som helhet er 56 % (mot 90 % i 2016). Når det gjelder bjørk og gran så er beitegraden innenfor et slikt omfang at det ikke går utover forproduksjonen (20-25 % beitegrad.) Basert på elgbeitetakseringen alene kan det tyde på at elgbestanden er meir i takt med fôrgrunnlaget nå enn tidlegere. 2019-takseringen viser nedgang i beiting sammenligna med 2009, 2011, 2013 og 2016 og vi håper utviklingen fortsetter like positivt. Neste taksering er i 2022.

2.3 Påkjørsler

For oversiktens skyld blir tall fra 3 bestandsplanperioder pluss siste 4 år tatt med her. Tallene er hentet fra SSB og bygger på innrapporteringene fra ettersøksansvarlig i kommunen.

2008-2010 (trafikkdrept)	2011-2013 (trafikkdrept)	2014 - 2016 (trafikkdrept)	2017 - 2020 (trafikkdrept)
Elg: 31 påkjørt av bil, 29 påkjørt av tog	Elg: 21 påkjørt av bil, 8 påkjørt av tog	Elg: 21 påkjørt av bil, 9 påkjørt av tog	Elg: 42 påkjørt av bil, 29 påkjørt av tog
Hjort: 1 påkjørt av bil, 5 påkjørt av tog	Hjort: 1 påkjørt av bil, 3 påkjørt av tog	Hjort: 3 påkjørt av bil, 2 påkjørt av tog	Hjort: 4 påkjørt av bil, 4 påkjørt av tog

Det er ellers viktig å påpeke at det oppstår flere «trefninger» mellom fortrinnsvis elg og kjøretøyer langs veg, men at ettersøksmannskapene i flere tilfeller ikke lykkes med å spore opp påkjørte dyr. I de aller fleste av disse tilfellene overlever dyra, men det vil også kunne skje at påkjørte dyr senere dør av skadene de er påført.

2.4 Skade på landbruk

I planperioden har ikke Gol kommune fått konkrete saker som dreier seg om skade på landbruk forårsaket av hjorteviltet. Men, kommunen kjenner til at hjorten enkelte steder gjør skade på ungskog av gran i tillegg til beiting på arealer tiltenkt husdyr. Elg beiter flere steder på furuforyngelse og på lagret rundball. Hvor stor omfanget er og den økonomiske konsekvensen er ikke synliggjort.

3 Mål i perioden 2017-2019, oppsummering

Ettersom gjeldene bestandsplaner for perioden 2017-2019 ble opphevet som følge av endrede mål om bestandsreduksjon i Gol kommune og resten av Nordfjella-regionen kan det heller ikke gjøres en fullgod evaluering av måloppnåelse i forhold til målene satt i forvaltningsplanen for perioden 2017-2019. Men, vi vil likevel prøve å sammenligne det samlede uttaket fra 2017 til 2020 i forhold til målene satt.

Tabell 1. Tabellen viser mål og status i perioden 2017-2020

Mål i forvaltningsplan for elg og hjort 2017 -2019	Resultat/ status
5.1 Elgkvoter (uttak): Opprettholde samme avskytningstall som i jaktuttaket i 2016: 96 dyr Mål: 2019 (bestandsplan opphevet): 131 dyr Mål: 2020 (bestandsplan opphevet): 105 dyr	Fellingstall 2017: 97 (100 %) Fellingstall 2018: 93 (97 %) Fellingstall 2019: 90 (69 %) Fellingstall 2020: 85 (81 %)
Slaktevekter i snitt: Kalver; hann 75 kg og hunn 65 kg Ungdyr; hann 135 kg og hunn 130 kg Voksne; hann 205 kg og hunn 170 kg	For perioden 2017-2020: Kalver, hann 63 kg og hunn 55 kg Ungdyr, hann 122 kg og hunn 124 kg Voksne, hann 205 kg og hunn 159 kg
5.2 Hjortekvoter (uttak): Opprettholde dagens bestand	Fellingstall 2017: 53 dyr Fellingstall 2018: 38 dyr Fellingstall 2019: 41 dyr Fellingstall 2020: 48 dyr
5.3 Skader i landbruksnæringa: Færre skader på skog - og jordbruk.	Ingen innmeldt saker
5.4 Trafikkpåkjørsler: I løpet av perioden er målet færrest mulig påkjørsler, ikke tallfestet	Elg: 42 påkjørt av bil, 29 påkjørt av tog Hjort: 4 påkjørt av bil, 4 påkjørt av tog
5.5 Beiteskader: Innen 2019 skal det for artene bjørk og furu være en beitegrad i snitt på 45 % For ROS-artene skal beitegraden ikke overstige 80 %.	Beitegrad bjørk og furu: 20-25 % Beitegrad ROS-artene: 56 %

3.1 Konklusjon 2017-2020

Om kvotemål elg og tiltak for å nå dette:

Avskytningstallene fra 2017 og 2018 avviker svært lite fra målet om 96 felte dyr og er i samsvar med da gjeldende forvaltningsplan. 2019 og 2020 har vært 2 spesielle år der kommunen har tildelt årlige kvoter etter § 18, 3.ledd i hjorteviltforskriften med bakgrunn i skrantesjuka-situasjonen. I disse to jaktårene har en ikke i like stor grad lykkes med å ta ut hele tildelte kvoter, men basert på innsatsen rapportert er det lagt stor innsats i å forsøke på dette.

Slaktevekter:

Mål for vektene har vist seg å ikke være uoppnåelige, men det likevel litt avstand opp til gode vekter hos ungdyr og kalv.

Om kvotemål hjort:

Jatkttrykket på hjort blir holdt stabilt høyt og kommunen mener dette er tilfredsstillende.

Skader i landbruksnæring:

Ingen kommentar. Det er ikke meldt inn noen skader.

Trafikkpåkjørsler:

Det er fremdeles for mange påkjørsler, spesielt langs veg, og resultatet er samlet sett høyere enn det som var satt som mål. Det er utfordrende å redusere påkjørslene, spesielt på visse strekninger mellom Gol og Hemsedal (Rv 52). Trolig vil mer skogrydding og gjerding på strategisk viktige steder redusere sjansene for påkjørsler.

Beiteskader:

Utviklingen er positiv retning når det kommer til både ROSV-artene og for både bjørk og furu.

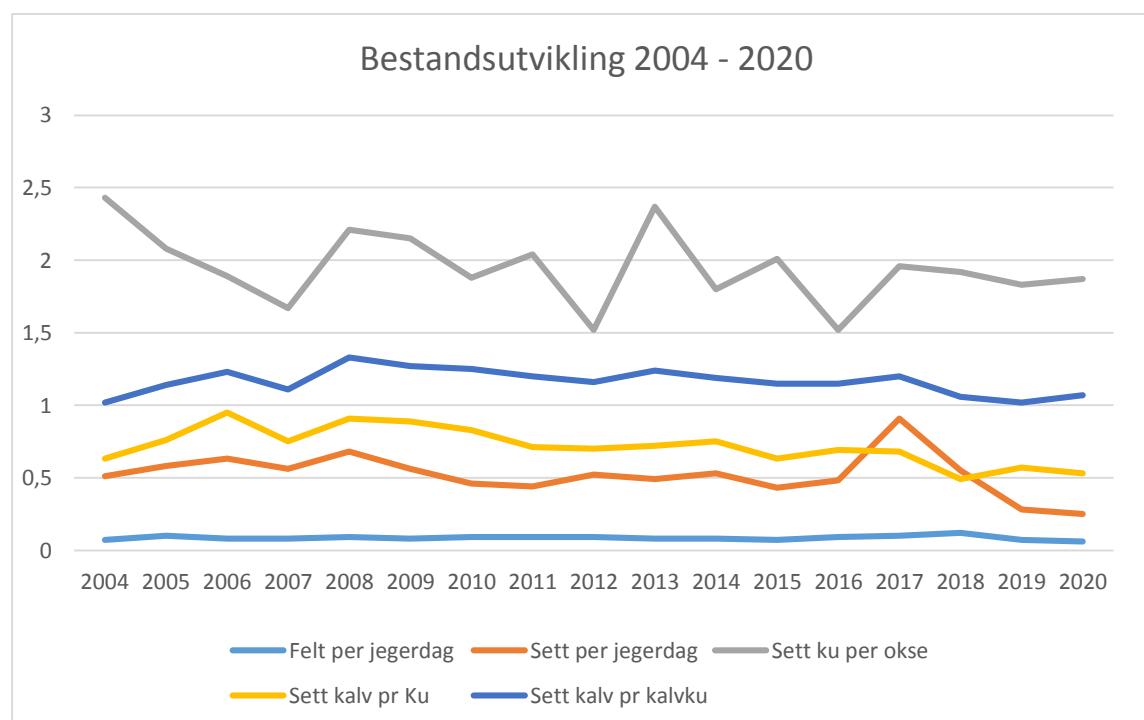
4 Mål for perioden 2021-2023

4.1 Elg

Bestandsutvikling

Fra de årlige møtene med jaktlederne er det et gjennomgående og stadig mer samstemt synspunkt at færre elg finnes i terrenget.

Figuren under underbygger dette. Den viktigste indikatoren er felt elg per jegerdag, og for ordens skyld er det tatt med en tabell som viser utviklingen. For bestanden er det også viktig å se på hvordan fordelingen mellom ku og okse er, samt kalv per kalvku. Sistnevnte parametere viser en svak positiv utvikling, men er ikke statistisk signifikant.

Figur 2. Bestandsutvikling 2004 til 2020 i Gol.

Bestandsutviklingen må sies å være et ønsket resultat i tråd med viltforvaltningens strategi i de siste bestandsplanperiodene 2011-2013, 2014-2016 og 2017-2018 (pluss 2019 -2020) nemlig færre dyr.

Elgbeitetakseringen fra 2019 viser at beitetrykket på elgens hovedføde rogn, osp og selje er redusert fra 2016, og det samme er situasjonen for bjørk og furu. Ny elgbeitetakst i 2022 vil vise om utviklingen for ROS-artene og furu og bjørk vil fortsette i positiv retning.

Smittefare som konsekvens av skrantesjuka (CWD) har ført til bortfall av vinterforing og er en usikkerhetsfaktor for den kommende forvaltningen av elg.

Andre faktorer som også må tas hensyn til er bestandskondisjonen gitt i form av vektorer på kalv og ungdyr. Disse er ikke så lave som en skulle forvente utifra dårlige elgbeiter.

Forvaltningen skal være kunnskapsbasert, men også basert på erfaringene jegerne gjør seg hver høst. Det er viktig å opprettholde balansen mellom en elgbestand som er tilpasset beitegrunnet, men som også har den riktige fordelingen av dyr. Elgkondisjon er et viktig parameter, og snittvektene for perioden 2017-2020, spesielt for voksne dyr, viser en riktig utvikling. Det samme vil være for tallet for tvillingfødsler som er stabile. Dette er en annen viktig signalindikator.

Det virker som om utviklingen av elgbestanden i Gol er i ferd med å nå ønsket nivå og erfaringer fra den kommende bestandsplanperioden vil vise om nivået stabiliserer seg. Med utgangspunkt i dette kan det være rimelig å godta en reduksjon i tildeling av fellingsløyver på elg sammenlignet med forrige planperiode.

Minstearealet for elg i Gol kommune er 3000 daa, fastsatt i forskrift om adgang til jakt på elg, hjort og rådyr, Gol kommune, Buskerud. De siste års jaktresultat viser at det i praksis ligger mellom 3500-4000 daa bak hvert felte dyr. Kommunen har anledning til å endre minstearealet ved å endre den lokale forskriften. Imidlertid setter hjorteviltforskriften og forvaltningsloven visse kriterier i forhold til å endre en forskrift (tid og prosess) og kommunen er for sent ute i forhold til å gjøre dette før kommende jakt sesong i 2021. Gjennom enkeltvedtak kan kommunen likevel fravike 50 % i minstearealet (§ 7 i hjorteviltforskriften) dersom det er ulikheter i artens levekår i kommunen, bestandens størrelse og utvikling, den skade viltet volder eller andre ekstraordinære forhold.

Gol kommune vil gjennomføre en prosess med vurdering av minstearealet og forskriftsendring i forkant av jaktåret 2022-2023.

Uttak (kvoter)

Mål: Årlig kvote blir satt til 92 dyr. Da er ikke kvotene til Rotneim jaktfelt og jaktfelter i Vardefjell (Gol kommune) medregnet. Kvoten blir gitt ut fra minsteareal pålydene 3700 daa og det tilsvarer ca. 92 dyr.

Tiltak:

Jaktvald med bestandsplan:

- Tildeling av dyr etter minsteareal pålydende 3700 daa.
- Tildeling av dyr, § 18 i hjorteviltforskriften, 2. ledd.

Jaktvald uten bestandsplan:

- Kvotene blir satt ut fra minstearealet gitt i enkeltvedtak til det enkelte vald, lik 3700 daa.
- Målrettet avskyting, § 18 i hjorteviltforskriften, 3. ledd: For elg blir tildelingen da kalv (½ år), voksne hunndyr (1 ½ år og eldre) og voksne hanndyr (1 ½ år og eldre). Kalv kan felles i stedet for voksne dyr av begge kjønn.

Kjønns – og aldersstruktur i avskytingen

For vald med bestandsplan: 60 % kalv/ungdyr, 20 % voksne hunndyr og 20 % voksne hanndyr.

For vald uten bestandsplan: 20 % kalv, 40 % voksne hunndyr og 40 % voksne hanndyr.

Andre tiltak i avskytingen

Vektgrenser voksne hanndyr: 160 kg
Vektgrenser voksne hunndyr: 150 kg
Dette skal gjelde for vald med bestandsplan.

Slaktevekter i snitt

Mål:
Kalver, hann 75 kg og hunn 65 kg
Ungdyr, hann 135 kg og hunn 130 kg
Voksne, hann 205 kg og hunn 170 kg

4.2 Hjort

Mål: Forsiktig reduksjon av dagens bestand

Tiltak:

Jaktvald med bestandsplan:

- Kvotene blir satt ut fra minstearealet, men kan i utgangspunktet være lik kvoten i forrige bestandsplan dersom dette er mer realistisk å gjennomføre.
- Minstearealet for hjort er 6000 daa nord for Hallingdalselva. 1500 daa sør for Hallingdalselva
- Tildeling av dyr, § 18 2. ledd i hjorteviltforskriften

Jaktvald uten bestandsplan:

- Kvotene blir satt ut fra minstearealet gitt i enkeltvedtak til det enkelte vald.
- Målrettet avskyting, § 18 3. ledd i hjorteviltforskriften: For hjort blir tildelingen da kalv (½ år), voksne hunndyr (1 ½ år og eldre), spissbukk og voksne hanndyr (1 ½ år og eldre). Kalv kan felles i stedet for voksne dyr av begge kjønn.

4.3 Skader i landbruksnæringen

Mål: Færre skader på skog - og jordbruk

Tiltak:

Under forutsetning av at de som driver skog- og jordbruk iverksetter forebyggende tiltak innenfor sin næring for å unngå skade, så må jaktvaldene søke å ta ut potensielle skadedyr under ordinær jakttid. Spesielt gjelder dette hjort.

4.4 Trafikkpåkjørsler

Mål: I løpet av perioden er målet færrest mulig påkjørsler.

Tiltak:

Skogrydding langs veg er i de fleste tilfeller enten en kommunal eller fylkeskommunal oppgave utenfor riksvegene der Statens Vegvesen har ansvar. Gol kommune vil likevel oppfordre jaktvaldene til å ta kontakt med veieier der det er kjent at påkjørsler skjer og er et

problem, og eventuelt ta ansvar for hogsten. Gol kommune kan også være en samarbeidspart.

4.5 Beiteskader

Mål:

Innen 2022 skal det for artene bjørk og furu være en beitegrad i snitt på 20 %
For ROS-artene skal beitegraden ikke overstige 50 %.

Tiltak:

Avskytingen må oppfylle tildelte kvoter av elg og hjort.